

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum pueri mox nati in statu innocentiaë vsum rationis plenarie
habuissent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

¶ 2 Præter. Cum anima sit corporis perfectio, oportet proficere proportionaliter animam ad corpus: sed pueri in statu innocentia non habuissent perfectam staturam in corpore, sicut Adam habuit in principio suæ conditionis, ergo eadem ratione nec habuissent plenam scientiam sicut Adam habuit.

¶ 3 Præter. Filiorum est accipere a patre esse, naturam, & disciplinam: sed si filij Adam mox nati habuissent plenam scientiam, ab eo disciplinam non potuissent accipere, ergo non seruaretur inter eos, & primum parentem completus paternitatis ordo.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod pueri in statu innocentia quantum ad ea, quæ sunt animæ, perfecti fuissent, sicut & Adam, & quantum ad virtutes & quantum ad scientiam. Quod autem non essent perfecti quantum ad corpus, hoc erat propter necessitatem materni uteri, quia oportebat nasci. Alij vero sequentes Hug. dicunt, quod sicut secundum corpus non statim accepissent perfectam staturam: sed ad eam profecissent tempore, ita ad perfectam scientiam tempore peruenerunt. Ut autem sciatur quæ istarum opinionum verior sit, sciendum est, quod alia ratio est de Adam & de filiis eius mox natis. Adam enim quia instituebatur ut principium totius humani generis oportuit ut statim conditus non solum haberet id, quod pertinet ad principium naturalis perfectionis, sed id, quod pertinet ad terminum. Filij autem eius, qui non constituebantur ut principium humani generis, sed ut ex principio existentes, non oportebat in termino perfectionis naturalis institui. Sufficiebat autem si habebant tantum de perfectione mox nati, quantum initium perfectionis naturalis requirit. Initium autem naturalis perfectionis, quo ad cognitionem secundum duas opiniones diuersimode assignatur. Quidam enim ut Platonici, posuerunt quod anima ad corpus venit plena omnibus scientijs, sed nubes corporis opprimitur, & impeditur ne scientia habita libere ut possit nisi quantum ad quædam uniuersalia: sed postmodum per exercitium studij & sensuum hominū impedimenta tolluntur ut libere sua scientia uti possit, & sic discere dicunt esse id quod reminisci. Quod si hæc opinio vera esset, tunc oporteret dicere quod pueri mox nati in statu innocentia omnium scientiam habuissent, quia corpus illud in statu innocentia illo, erat omnino subditum anime, quia per molem corporis non potuisset anima ita opprimi ut suam perfectionem omnino amitteret. Sed quia hæc opinio procedere videtur ex hoc quod eadem ponitur natura Angeli & anime, ut sic anima in sui creatione plenam scientiam habeat, sicut & intelligentia dicitur esse plena formis creatis, ratione cuius Platonici dicebant animas fuisse ante corpora, & post corpus redire ad comparas scissas, quasi quasdam intelligentias, quæ quidem opinio non est consona catholice veritati, ideo secundum opinionem Arist. alij dicunt quod intellectus humanus est ultimus in ordine intelligibilium, sicut materia prima in ordine sensibilibus, & sicut materia secundum sui essentiam considerata nullam formam habet, ita intellectus humanus in sui principio est sicut tabula, in qua nihil scriptum est, sed postmodum in eo scientia per sensus acquiritur uirtute intellectus agentis. Si cigitur principium naturale humanæ cognitionis est esse quiddam in potentia ad omnia cognoscibilia, non habere autem a principio notitiam nisi eorum, quæ statim per lumen intellectus agentis cognoscunt sicut principia uni-

uersalia. Et sic non oportuit filios Adæ mox natos omnium scientiam habuisse, sed ad eam tempore proficere peruenissent. Sed tamen aliquam scientiam in se ponere perfectam oportet. Feligendorum, & uirtutum scientiam, quæ ad prudentiam pertinet, quia sine prudentia ceteræ virtutes esse non possunt, ut probatur 6. Ethic. quæ uirtute oportebat pueros habere propter originalem iustitiam. Et hæc opinio mihi uidetur uerior si consideretur id, quod natura integritas requirebat. Si autem aliquid aliud ex diuina gratia eis fuisset collatum supra id, quod natura integritas requirebat, hoc asseri non potest, cum non habeatur ex auctoritate exprellim.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod qualis fuit Adam, tales filios genuisset quantum ad ea, quæ sibi debebantur ex natura speciei: sed quantum ad ea, quæ sibi debebantur, ut erat principium humani generis, non oportebat, quod filij ei similes nascerentur.

AD SECUNDUM dicendum, quod ad perfectam cognitionem cum Deo, quæ status innocentia requirebat, omnes virtutes requiruntur, non autem omnes scientia.

AD TERTIUM dicendum, quod quædam pueri mox nati non habuissent omnem scientiam, non tamen ignorantiam habuissent, quæ ex peccato conlequuntur, quæ est nescientia eorum, quæ sciri debent, habuissent enim nescientiam eorum, quæ status eorum non requirebat, ut scirentur.

AD QUARTUM dicendum, quod in corpore puerorum non fuisset aliquis defectus quo priuarentur bono, tunc eis debito. Erat tamen in eorum corporibus carentia alicuius boni, quod eis postmodum accessisset, sicut statura perfectæ, & donum gloriæ, similiter est dicendum ex parte anime.

AD QUINTUM dicendum, quod angelus secundum gradum naturæ sunt altiores animabus, quamuis quantum ad beneficium gratiæ anime eis possunt esse equales. Unde non oportet de necessitate concedere, quod angelo naturaliter debetur. In statu autem innocentie dictus est homo quasi alius angelus, propter similitudinem gratiæ.

AD SEXTUM dicendum, quod quamuis anima Adæ & anime filiorum eius fuerint eiusdem nature, non tamen eiusdem officij, quia anima Adæ constituebatur, ut quærens, unde in posteros omnis disciplina perueniret, & ideo oportebat eam statim esse perfectam, quod non oportuit de animabus filiorum.

AD SEPTIMUM dicendum, quod animalia bruta in sui principio accipiunt naturalem estimationem ad cognoscendum nocuum, & conueniens, quia ad hoc ex propria inquisitione peruenire non possunt. homo autem ad hæc, & multa alia potest per rationis inquisitionem peruenire: unde non oportuit, quod omnis scientia naturaliter insit. Et tamen scientia operabilium ad prudentiam pertinet, est homini naturalior, quam scientia speculabilium, unde quidam inueniuntur naturaliter prudentes, non autem naturaliter scientes, ut dicitur Ethic. 6. & propter hoc prudentiam non obliuiscuntur homines de facili sicut scientiam. Et ideo pueri magis tunc fuissent perfecti in his, quæ pertinent ad prudentiam, quam in his, quæ pertinent ad scientiam speculabilem, ut dictum est.

ARTICVLVS VIII.

Utrum pueri mox nati in statu innocentia usum rationis plenarie habuissent.

OPORTET queritur, utrum pueri mox nati in statu innocentia usum rationis plenarie habuissent. Et

Lib. 1. de 51.
p. 6. cap. 26.
tom. 3.

Et videtur quod sic: quia si impediti fuissent, hoc non fuisset, nisi propter defectum corporis: sed corpus in statu illo in nullo resistebat animæ. ergo nec poterat vsus rationis impedi.

¶ 2 Præ. Virtus vel potentia, quæ non vitur organo, nõ impedit in sua operatione pp organi defectum: sed intellectus est potentia nõ vitens organo, nõ impedit in 3. de Anima. ergo actus intellectus nõ poterat tunc impedi pp defectum organi corporalis. Si dicatur quod impediatur propter defectum corporis, inquantum intellectus accipiebat a sensibus,

¶ 3 Cõtra, intellectus est superior quæ aliqua sensitiua potentia: sed hoc vñ esse inordinatum, qd superius ab inferiori accipiat, cum igitur nulla inordinatio fuerit in natura hois in statu illo, videtur quod non oportuisset intellectum a sensibus accipere.

¶ 4 Præ. Intellectus indiget sensibus ad hoc, vt per eos scientiam acquirat: cum autẽ scientia acquisuerit, non indiget eis, sicut nec homo equo postquã expleuit iter suum, vt dicit Auic. sed fm vnã opinionem, pueri in statu innocentie habuerunt plenitudinem omnium scientiarum. ergo non poterant impedi, quin vterentur scientia habita propter imperfectionem organorum sensibilibus.

¶ 5 Præ. Defectus organorum corporalium magis impedit sensum, quã intellectum: sed pueri nõ patiuntur tantum defectum corporalem, quin possint videre, & audire. ergo nec propter defectum corporalem eorum intellectus impeditur: sed vt videtur propter poenam primi peccati. hoc autem ante peccatum non fuisset. ergo tunc pueri plenũ vsũ intellectus habuissent, mox nati.

¶ 6 Præ. Sicut se habent aialia bruta ad naturalem aelimationem, ita se habet homo ad notitiã quam naturaliter habet: sed bruta aialia mox nata vti possunt naturali aelimatione. ergo & pueri mox nati vti poterant naturali notitiã ad minus primorum principiorum.

¶ 7 Præ. Sap. 9. corpus, quod corrumpitur &c. sed corpus in statu innocentie non erat corruptibile. ergo ex eo non aggrauabatur anima, quin liberum vsũ rationis haberet.

SED CONTRA, Omnis actio, quæ est communis animæ, & corpori, impeditur propter corporis defectum: sed intelligere est actio animæ, & corpori communis, vt patet in 1. de Anima. ergo ex defectu siue imperfectione, quam patiebantur pueri in corpore, vsus rationis poterat impedi.

¶ 2 Præ. Secundũ Philosophum in 3. de Aia, nequaquã sine phantasmate intelligit anima: sed vsus phantasie impedit propter defectum organi corporalis. ergo & vsus intellectus, & sic idẽ quod prius.

RESPON. dicendum, quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod pueri in statu innocentie habuissent plenũ vsũ omnium membrorum, & ista ineptitudo membrorum, quæ in pueris nunc videtur, scilicet vt non possint vti pedibus ad incedendum, manibus ad scalpendum, & sic de alijs, totaliter ex primo peccato prouenit. Alij autem considerantes huiusmodi ineptitudines ex principijs naturalibus causari, vt pote ex humiditate, quam necesse est in pueris abundare, dicunt qd in statu innocentie membra puerorum non fuissent omnino habilia ad suos actus, quãuis nec omnino ita deficeret sicut & modo: quia nunc cũ eo, quod est naturæ additur id, quod est corruptionis. Quæ quidẽ opinio probabilior videtur. vnde cum

A necessarium sit humilitatem præcipuẽ in cerebro abundare in pueris, in quo vis imaginatiua, & æstimatoria, & memoratiua, & sensus communis organa sua habent, harum uirtutum actus necesse erat impedi, & per cõsequens intellectum, qui immediatè ab huiusmodi potentijs accipit, & ad eas conuertit se quodcumq; est in actu: & tamen nõ tantum fuisset vsus intellectus ligatus pueris. sicut nũc est. Si autem alia opinio esset vera, tunc in nullo vsus intellectus in pueris ligatus esset.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd anima à corpore dupliciter potest impedi. Vno modo per modum contrarietatis, in quantum corpus animæ resistit, & eam obnubilat, quod quidem in statu innocentie non fuisset. Alio modo per modum impotentie, & defectus in quantum. sc. corpus non est sufficiens ad oia illa explenda, ad quæ anima quantum est de se, sufficiens esset. Et hoc modo animam in statu innocentie à corpore fuisse impeditam, nihil prohibet. Sic. n. constat, quod per corpus impediatur ne obstrusa transiret, ne tanta facilitate locum mutaret, quãta cum est separata mutat, & per hũc modum impediatur ne vsũ potentiarum perfecte habere possent: in hoc tamen nullus dolor fuisset, quia anima propter sui ordinationem non impaferat, nisi quod corpus exequi posset.

AD SECUNDVM dicendum, qd quis intellectus nõ vitur organo, tñ accipit a potentijs, quæ organo vituntur. Et ideo pp impedimentum vel defectum corporalium organorum eius actus impeditur.

AD TERTIVM dicendum, qd species intelligibilis id, quod in ea formale est, per quod est intelligibilis actu, habet ab intellectu agente, quæ est potentia superior intellectu possibili, quæ id, quod in ea materiale est, a phantasmatibus abstrahatur. Et ideo magis proprie intellectus possibilis a superiori accipit, quam ab inferiori, cũ id quod ab inferiori est, non possit ab intellectu possibili accipi, nisi fm, qd accipit formam intelligibilitatis ab intellectu agente. Vel dicendum, quod inferiores vires quantum ad aliquid superiores sunt, maximè in uirtute agendi, & causandi, ex hoc ipso quod sunt propinquiores rebus exterioribus, quæ sunt causa, & mensura cognitionis nostræ. Et hinc est quod sensus nõ per se, sed fm quod est informatus specie rei sensibilis, ministrat imaginationem, & sic deinceps.

AD QVARTVM dicendum, qd fm Philosophum in 3. de Anima, intellectiua anima comparatur ad Phantasmatia sicut ad obiecta propria, vnde non solum indiget intellectus noster conuerti ad phantasmatia in acquirendo scientiam: sed etiam in vtendo scientia, acquisita: quod patet ex hoc quod si lædatur organum imaginatiuæ uirtutis, vt fit in freneticis, scientia prius acquisita, homo tunc vti non potest dum anima est in corpore: dictum autem Auic. intelligitur de anima a corpore separata, quæ habet alium modum intelligendi.

AD QVINTVM dicendum, qd imaginatiuæ uirtutis organum, & memoratiuæ, & cogitatiuæ est in ipso cerebro, quod est locus summæ humiditatis in corpore humano. Et idẽ pp abundantiam humiditatis, quæ est in pueris, magis impediuntur actus harum uirtutum, quam sensuum exteriorum. Intellectus autem accipit immediatè non a sensibus exterioribus, sed interioribus.

AD SEXTVM dicendum, qd quædam alia animalia naturaliter sunt siccæ complexionis, & id in principio

pio suæ natiuitatis non est in eis tanta humiditatis F abundancia, quæ multum actus sensuum interiorũ impediatur: homo autem naturaliter est temperatæ complexionis, & oportet quod in eo abundet calidum, & humidum. & ideo in principio suæ generationis oportet, quod proportionaliter in eo maior humiditas inueniatur. In omnibus.n. generationibus animalium, & plantarum principium ab humore sumitur.

AD SEPTIMUM dicendum, quod corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, non solum per impotentiam: sed per resistentiam, & obnubilationem. Sed corpus hominis in statu innocentie impediatur actus animæ solum propter imperfectionem virtutis, vel dispositionis.

QVÆSTIO XIX.

De cognitione animæ post mortem.

In duos articulos diuisa.

¶ Primo, utrum aia post mortem possit intelligere.

¶ Secundo, utrum anima separata possit cognoscere singularia.

ARTICVLVS PRIMVS.

Primum anima post mortem possit intelligere.

1. p. q. 89. a. 1

VÆSTIO Est de cognitione animæ post mortem, & primo queritur utrum anima post mortem possit intelligere.

Et vsq̄ non. Nulla.n. operatio cõis animæ, & corpori potest remanere in anima post mortem: sed intelligere est operatio animæ corporique communis, dicit.n. Philosoph. in 1. de Anima, quod qui dicit animam intelligere, simile est ac si dicitur eam texere vel edificare. ergo anima post mortem non potest intelligere. Sed dicendum, quod Philosophus loquitur de actu intelligendi, qui competit animæ secundum statum inferiorum: non autem de illo, qui sibi competit secundum superiorem statum.

C6. 64. to. 2.

¶ 2 Contra, status superior animæ est secundum quem ad diuina conuertitur: sed homo cum aliquid intelligit ex diuina reuelatione, suum intelligere dependet a corpore: quia oportet, quod intelligere sit per conuersionem ad phantasmata, que in organo corporali sunt: vt.n. dicit Dion. 1. c. Cœli Hierat. impossibile est alter nobis lucere diuinum radium, nisi varietate factorum velaminum circumuelatum, & appellat velamina ipsas corporales formas, sub quibus spiritalia reuelantur. ergo intelligere, quod competit animæ secundum superiorem statum a corpore dependet, & sic nullo modo intelligere post mortem in anima manet.

Parum ante medium.

Glo. interlinearis ibi super illud, ne que habent vltra mercedem.

C6. 39. to. 1.

¶ 3 Præter. Eccl. 9. dicitur viuentes sciunt se esse mortuos: mortui vero non nouerunt amplius, glossa quæ non proficiunt amplius. ergo vsq̄ quod anima post mortem vel nihil cognoscat, si temporaliter sumatur ly amplius, vel quod saltem nihil possit intelligere eorum, quæ prius non intellexit, sic enim proficeret, quod est contra glossam.

¶ 4 Præter. Secundum Philosoph. 3. de Anima, sicut se habet sensus ad sensibilia, sic se habet intellectus ad phantasmata: sed sensus nihil potest sentire nisi sensibilia ei represententur. ergo nec anima humana aliquid potest intelligere, nisi representantur ei phantasmata: sed non representantur ei post mortem, quia illa non representantur, nisi in aliquo organo corporali. ergo aia post mortem non potest intelligere.

Sed dicendum, quod Philosophus loquitur de anima secundum statum, quo est in corpore.

¶ 5 Sed contra, obiectum potentie determinatur secundum naturam ipsius potentie: sed eadem est natura animæ intellectiue ante mortem, & post. ergo si anima intellectiua ante mortem ordinatur ad phantasmata sicut ad obiecta, videtur quod etiam post mortem, & sic idem, quod prius.

¶ 6 Præter. Anima non potest intelligere, si ab ea potentia intellectiua remoueatur: sed post mortem potentia intellectiua, scilicet intellectus agens, & potestibilis non manent in anima. huiusmodi enim potentie competunt ei per unionem ad corpus: si enim non esset vnita corpori non haberet huiusmodi potentias: sicut nec angelus habet. ergo anima post mortem non potest intelligere.

¶ 7 Præter. Philosophus dicit in 1. de Anima, quod intelligere corrumpit quodam interius corruptio: illud autem interius de quo Philosophus loquitur, corrumpitur in morte. ergo intelligere post mortem non est.

¶ 8 Præter. Si aia post mortem intelligit, oportet quod intelligat per aliquam potentiam: quia omne quod agit, agit per potentiam actiua: & quod patitur, per potentiam passiua. aut igitur per eandem potentiam quæ habuit in via, aut per aliam: si per aliam, tunc videtur quod quando a corpore separatur, nouæ potentie ei aggenerantur, quod non videtur esse probabile.

Si autem per eandem, hoc iterum non videtur, cum potentia quas habet infini ei ex ratione vnionis ad corpus, quæ quidem vnio in morte cessat. ergo anima post mortem intelligere non potest.

¶ 9 Præter. Si potentia intellectiua in ipsa maneat, tunc manet solum secundum, quod fundatur in substantia animæ: aut si in quod comparatur ad actum, sed non in quod fundatur in substantia: quia si solum sic remaneret, tunc non posset intelligere aliud nisi se, nec iterum in quod comparatur ad actum: quia secundum quod comparatur ad actum, perficitur per habitus quos in corpore acquisiuit, qui quidem habitus a corpore dependent. ergo videtur, quod potentia intellectiua post mortem non remanet, & sic anima post mortem non intelligit.

¶ 10 Præter. Omne quod intelligitur, vel intelligitur per essentiam rei intelligentis, vel per essentiam rei intellectæ, vel per similitudinem rei intellectæ in intelligente existentem: sed non potest dici anima intelligat res solum per essentiam ipsius rei intellectæ, quia sic non intelligeret, nisi seipsum, & habitus, & alia quorum essentia præsentialiter sunt in ipsa. Similiter non potest dici, quod intelligat solum per essentiam sui intelligentis: quia si sic intelligeret alia a se, oporteret quod essentia sua esset exemplar aliarum rerum, sicut essentia diuina est exemplar omnium rerum, ratione cuius Deus intelligendo essentiam suam omnia alia intelligit.

¶ 11 Præter. Similiter nec per similitudines rerum intellectarum in anima existens: quia maxime videretur, quod intelligeret per species quas in corpore acquisiuit. nec potest dici, quod per eas solum intelligat: quia sic anima præterea, quæ nihil a sensibus acceperunt, nihil post mortem intelligerent. Ergo videtur, quod anima nullo modo post mortem possit intelligere. Si dicatur, quod cognoscat per species increatas:

¶ 12 Contra, quicquid est anima concreatam equaliter cõpetit ei existenti in corpore, & a corpore separata. si igitur animæ humanæ cõcreata sunt species, quibus